

**Združenje za zakonito lobiranje Slovenije
Državni svet Republike Slovenije**

Konferenca

Profesionalizacija zakonitega lobiranja

Prispevek

Demokratični procesi - lobiranje in izobraževanje

prof.dr. Boris CIZELJ, podpredsednik Združenja

Ljubljana, 25.februar 2022

Demokracija in lobiranje: opredelitve pojmov

Demokracija pomeni pravico svobodnega izražanja in zavzemanja za interese članov družbe in iskanje kompromisov.

Lobiranje je vplivanje na nosilce odločitev, njihove sodelavce in ustvarjalce javnega mnenja, zastopanje interesov.

Izvirno pojem sicer vezan na **politično delovanje (zakonodaja)**, vendar je lobiranje prisotno na **vseh področjih** družbenega življenja.

Sodobno lobiranje označuje **profesionalizacija** in opiranje na **argumente**, nekoč glavno “orožje” lobistov – **položaj & retorika**.

Javne zadeve in lobiranje

**javne zadeve = zastopanje interesov = vključuje lobiranje
(večinsko pokrivanje vsebine, zbrisano razlikovanje)**

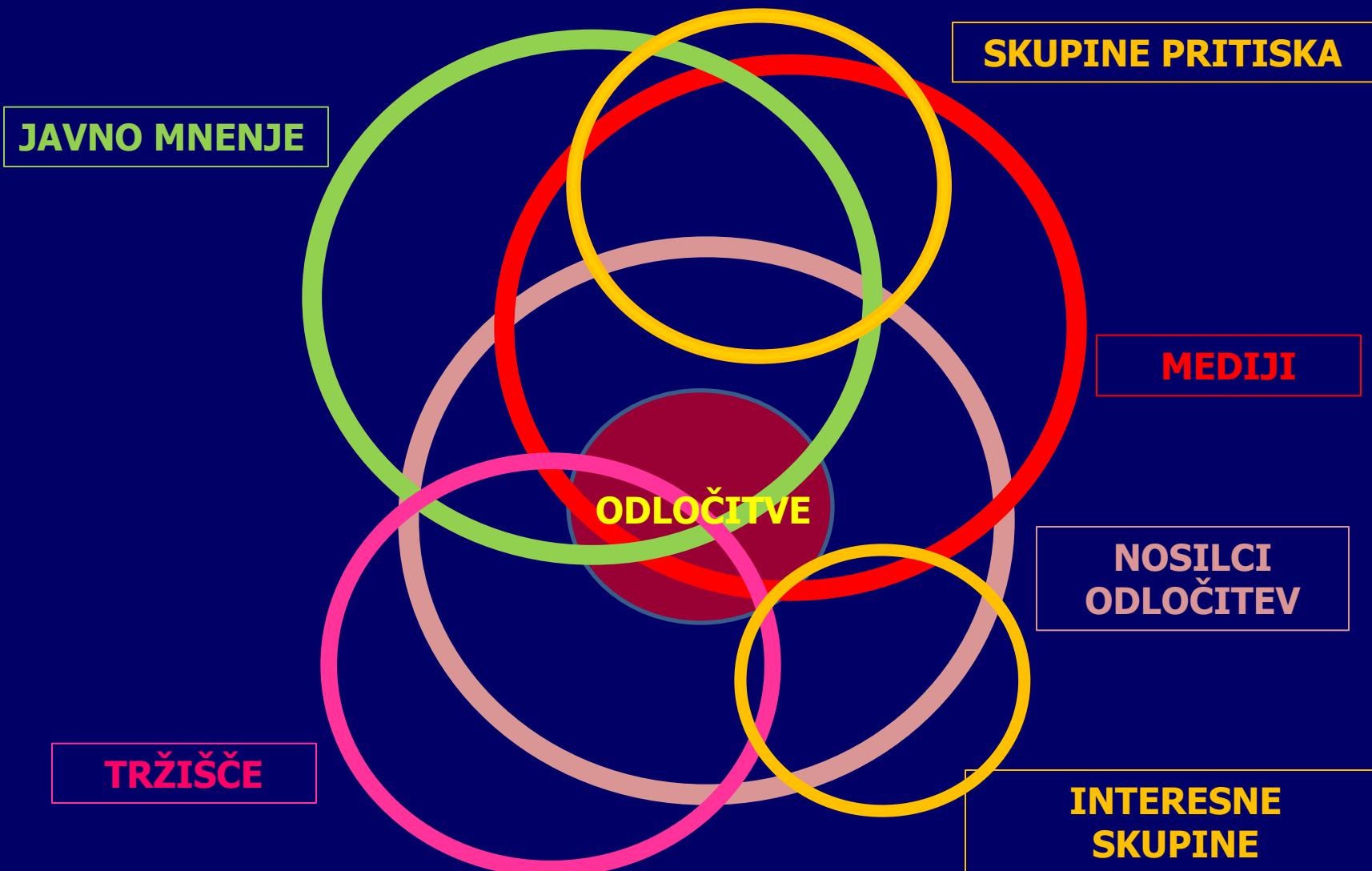
javne zadeve (PA - public affairs) ≠ odnosi z javnostmi (PR – public relations)

Javne zadeve – PA - vplivanje na odločitve (kot pri zastopanju interesov in lobiranju).

Odnosi z javnostmi – PR - vplivajo na zavest (image organizacije) in javno mnenje – kar pa povratno lahko vpliva na odločitve).

Javne zadeve so komunikacija osredotočena na predstavnike vlade na lokalni, nacionalni in ravni medn. subjektov;

Kdo vpliva na koga?

Lobiranje in demokracija

Brez pravice zastopanja interesov ni demokracije - lobiranje je prepovedano le v diktaturah (tam smejo lobirati le člani elite).

Položaj lobiranja odraža stopnjo zrelosti v demokratičnih družbah (primeri: Švica, nordijske države, Nizozemska, širše v svetu: Japonska, Singapur, Nova Zelandija, Kanada, Hong Kong), ZDA poseben primer (intenzivna regulacije, vseeno veliko korupcije).

Kaj pomeni zloraba lobiranja?

- (1) Kršenje načel Kodeksa (strog profesionalizem pri opravljanju dejavnosti, izogib konfliktu interesov, prepoved manipulacij, itd.)
- (2) Delovanje proti javnim interesom
- (3) Koriščenje nezakonitih sredstev (korupcija)

Širša dejavnost lobistov

A – INFORMACIJSKA: **Zbiranje in posredovanje informacij za naročnika**

B - RAZISKOVALNO-ANALITIČNA: **Obdelava problema, primerov, opcij, argumentacija**

C – KOMUNIKACIJSKA: **Neposredni stiki z nosilci odločitev, uradniki in strokovnjaki - posredovanje**

D - MEDIJSKO-PUBLICISTIČNA: **Pridobivanje podpore javnega mnenja (širša in strokovna javnost)**

E – LOGISTIČNA: **Pomoč naročnikom v kontaktih z EU institucijami**

Tri ravni etičnosti lobiranja

- 1. ZAKONITO:** spoštovanje pravnega reda - posebej odklanjanje koruptivnih dejanj in drugih oblik kršenja zakona;
- 2. LEGITIMNO:** spoštovanje etičnega Kodeksa lobističnega združenja - vseh določb, posebej pa identificiranja svojega naročnika;
- 3. ETIČNO:** lobiranje ki ni v nasprotju s širšimi družbenimi interesimi - neetično je npr.: lobiranje proti „semaforskem označevanju prehrambenih proizvodov“, ali lobiranje za interese tobačne industrije.

Zloraba lobiranja

Kdaj se lobiranje pretvori v zlorabo demokratičnih svoboščin?

1. Kadar pri lobiranju uporabljamo „prirejene“, t.j. neavtentične, netočne in zavajajoče informacije in raziskovalne rezultate;
2. Kadar pri lobiranju uporabljamo nezakonita sredstva za pridobivanje podpore lobirancev (razne oblike korupcije) – **nezakonito delovanje !**
3. Kadar z načini lobiranja kršimo Kodeks lobističnega združenja, ali kodeks institucije, ki jo lobiramo (npr. Kodeks EU) – **nelegitimno delovanje !**
4. Kadar z lobiranjem delujemo proti družbenim interesom -- **ne-etično delovanje !**

Zakaj negativno gledanje na lobiranje?

1. Večina ljudi ne razume kaj je lobiranje (slovenski zakon ga napačno opredeljuje kot „**nejavno** vplivanje na odločevalce“ in poročanje gre Komisiji za boj proti korupciji);
2. Zlorabe lobiranja (korupcija) redko sodno preganjano, očitno je teh pojavov precej; naša poslabšana mednarodna uvrstitev po **Indeksu percipirane korupcije**, v letih 2015 – 2021 padla iz **34.** na **41.** mesto (med 180 državami);
3. V medijih – ki so sicer vse manj svobodni – se sicer občasno poroča o zlorabah lobiranja, vendar pogosto namesto na strogo profesionalen, raje na **senzacionalističen način**. To vzbudi več pozornosti in hkrati poglablja negativno gledanje na lobiranje v najširši javnosti;
4. **Manjka empiričnih raziskav** lobiranja – problem je dostop do podatkov;
5. „Sloves“ lobiranja privablje v dejavnost **ljudi s problematičnim etičnim profilom**.

Zakaj lobiramo?

1. **Zastopanje interesov je temelj demokracije in predstavlja eno od temeljnih človekovih pravic.**
2. **Zakonodajalci in ustvarjalci politike potrebujejo kvalitetne informacije in znanje. Samo s soočanjem različnih interesov pridemo do optimalnih, uravnoteženih rešitev.**
3. **Če ne bomo aktivni mi, bodo prevladali interesi drugih, lahko na našo škodo.**
4. **Legitimno lobiranje ni znak šibke demokracije, ampak ravno obratno: dokazuje njeno vitalno moč!**
5. **Pogledi organizacij civilne družbe so pomembni.**

Izobraževanje lobistov

- Zaradi negativnih pogledov na lobiranje o tem mladih sploh **ne poučujemo, vključno z univerzami**, kar povratno utrjuje odklonilni odnos do lobiranja tudi med izobraženci.
- **Malo je tudi možnosti za strokovno usposabljanje lobistov**, tako poklicnih, kakor ostalih. To negativno vpliva na kvaliteto lobiranja in prispeva k neugodnemu gledanju na lobiranje.
- **ZPLS** si je zato zadalo za nalogu, da **organizira različne oblike strokovnega usposabljanja in izobraževanja** na področju lobiranja – s poudarkom na legitimnem in etičnem lobiranju.

Tematika izobraževanja – I.

Krajši seminarji (6 – 8 ur):

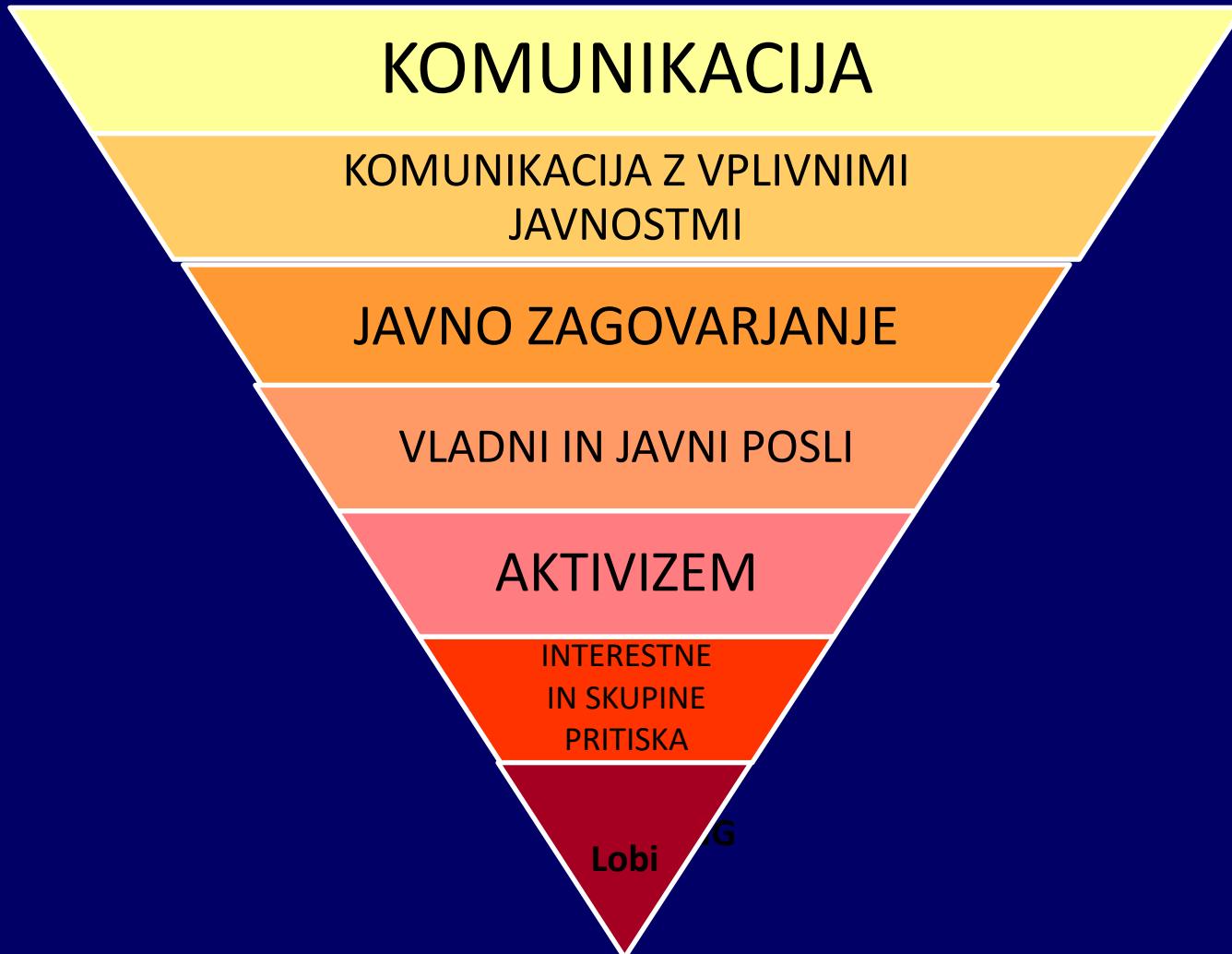
1. Uvod v lobiranje
2. Značilnosti odločevalskih procesov: splošno in specifika v Sloveniji
3. Kompetence in veščine lobistov
4. Širše dejavnosti lobistov (javno zagovorništvo, mreženje, idr.)
5. Strategija in taktika lobiranja
6. Lobiranje in pogajalske tehnike
7. Česa lobbyist ne sme delati?
8. Specifika lobiranja v EU in v ZDA
9. Specifika lobiranja v Sloveniji
10. Kriteriji ocenjevanja rezultatov lobistične akcije

Tematika izobraževanja – II.

Daljši seminarji (10 – 12 ur):

1. Komuniciranje z vplivnimi javnostmi in lobiranje: opredelitev terminologije
2. Funkcija, potencial in omejitve lobiranja
3. Družbena dinamika in zakonitosti lobiranja
4. Kategorizacija vplivnih struktur
5. Tri etične ravni lobiranja: zakonito, legitimno in etično lobiranje
6. Interno in eksterno lobiranje
7. Prispevek lobiranja k demokratičnemu in kvalitetnemu sistemu odločanja
8. Širše dejavnosti profesionalnih lobistov
9. Česa lobisti ne smejo delati?
10. Strategije, taktike in izvajalske metode lobiranja
11. Kompetence in veščine lobistov
12. Pogajalske tehnike in lobiranje
13. Zakonsko urejanje in etični kodeksi lobiranja
14. Značilnosti lobiranja po Evropi
15. Značilnosti lobiranja v ZDA
16. Posebnosti lobiranja v Bruslju

Obrnjena piramida vplivanja

Lobiranje - akademska disciplina

- Danes so izpolnjeni trije osnovni pogoji:
 - Obstoj strokovne/znanstvene literature
 - Obstoj strokovnih društev
 - Obstoj samostojnega akademskega predmeta
- Lobiranje povezujemo z naslednjimi strokovnimi področji: politične vede in sociologija, odnosi z vplivnimi javnostmi (public affairs – angl.), zastopanje interesov (public advocacy), politični marketing.
- Lobiranje tudi veščina, “umetnost” (van Schendelen)

Vloga interesnih skupin

Interesne skupine (skupine pritiska – „pressure groups“) eden ključnih akterjev lobiranja in javnih zadev – aktivno, organizirano vplivajo na odločitve, zberejo sredstva. PRIMER: Green Peace, Transparency International.

Načini delovanja interesnih skupin:

- **lobiranje** – politično prepričevanje na zakonodajnjem področju;
- **volilni inženiring** – skupine v volilnem procesu financirajo svoje kandidate, vplivajo na strankino strategijo, aktivirajo članstvo za sodelovanje v volilni kampanji;
- **pravdanje** – na sodišču nadomestiti tisto, kar je bilo zamujeno na zakonodajnjem področju;
- **stiki z javnostjo** - neposredni vpliv na podporo ljudi, posredno na medije in na oblikovalce politik.

Dva tipa mrež in lobijev

Temeljni kriterij širina interesa: (a) zastopanje javnih, oz.širših družbenih interesov, ali (b) zastopanje **partikularnih interesov** posamezne organizacije (korporativni lobiji)

Primeri:

- **Javni interes zastopajo:** ne-vladne organizacije, poklicna združenja, raziskovalne organizacije, sindikalne centrale, npr.: **EUROCHAMBRES** (Evr.združenje gospodarskih zbornic), tudi: **Alliance for Lobbying Transparency and Ethics Regulation, Corporate Europe Observatory**;
- **Korporativni interes zastopajo:** združenje bank, panožna industrijska združenja predstavnosti gospodarskih družb, npr.: **BUSINESS EUROPE** (Združenje delodajalcev – kapitala),

Rast in strukturne spremembe med bruseljskimi lobisti: 2000-2021

Tip organizacije	Število Leta 2000	Število dne 15.10. 2016	Število dne 30.8.2021	Rast v procentih 2021/2000
SKUPAJ	1.338	10.078	12.911	965 %
Nevladne organizacije	257	2.556	3.493	1.364
Možganski trusti & raziskovalne org.	50	723	965	193
Notranji lobisti, poslovna in strokovna združenja	614	5.144	6.941	1.130
Regije in mesta	153	453	564	368
Profesionalni konsultanti, advokati	229	1.157	894	390
Vrske in crkvene skupnosti	35	45	54	64

Kvalitativni kriteriji lobistične komunikacije

- **Strokovnost argumentacije** (utemeljenost, dokumentiranost, kredibilnost);
- **Jasen in preprost stil prezentacije;**
- **Legitimnost:** usklajenost z EU zakonodajo in politiko na dotičnem in povezanih področjih (javni interes).

MOŽGANSKI TRUSTI: POSEBNA VRSTA LOBISTOV

- “Brain Trusts” zanimivi, ker vplivajo na zakonodajalce in druge odločevalce z avtoriteto znanosti in strokovnih argumentov; ameriški Kongres jih uporablja bolj pogosto kot lastno Službo za raziskave.
- Trusti lahko delujejo povsem nevtralno, lahko pa so pristranski, če delajo po naročilu plačnika storitev - v tem primeru delujejo kot lobisti – v Bruslju jih je čez 1.000 (vseh v Registru pa že čez 12.000 org.).
- Ključno vprašanje je **transparentnost**. Mednarodna organizacija „Transparify“ s sedežem v Gruziji, spremlja delovanje možganskih trustov po svetu (vsaj 10.000) ter jih razvršča po transparentnosti (objava podatkov o financiranju). Splošen trend je sicer pozitiven, a še vedno je veliko takih, ki teh podatkov ne objavljam – upravičen sum v objektivnost.
- www.transparify.org in “onthinktanks.org“

David Cameron, Britanski premier (2010):

"Vsi vemo kako to deluje. Kosila, gostoljubje, drobna beseda v uho, bivši minister ali funkcionar „najet“, da bi pomagali velikemu biznisu najti pravo pot, da uresniči svoje interese ... Menim, da gre **tajno korporativno lobiranje** .. ljudem na živce in takšne politike imajo dovolj. Ono plaši ljudi in jim vzbuja dvom v to kako naš politični sistem deluje, s kupovanjem moči in vpliva, kjer denar prinaša moč in kjer male skupine na vrhu piramide oblasti sprejemajo odločitve v lastnem interesu. Postaja vse bolj očigledno, da je lobiranje v tej državi pobegnilo vsaki kontroli. Ne smemo dopustiti, da se to nadaljuje."

Njegova ocena: " Lobing je tisti **veliki škandal**, ki čaka da se bo zgodil!"

V letu 2014 -- sprejet **"Transparency of Lobbying Act"** - zaenkrat zelo omejen učinek!

Lobiranje organizacij civilne družbe

Lobiranje za njihov obstoj izredno pomembno:

- odvisne so od **podpore vplivnih javnosti** (zmanjševanje virov državnega financiranja), v SI ispod 2% BDP; v EU blizu 5% BDP;
- raven medsebojnih komunikacij je nizka (vlade često ne razumejo njihove vloge).

**Pospešen dialog = lobiranje = odnosi z vplivnimi javnostmi
Organizacije civ.družbe so torišče lobističnega delovanja.**

Sodobna družba potrebuje posredovanje interesov med državo, organizacijami civilne družbe in nosilci ekonomskih in drugih interesov.

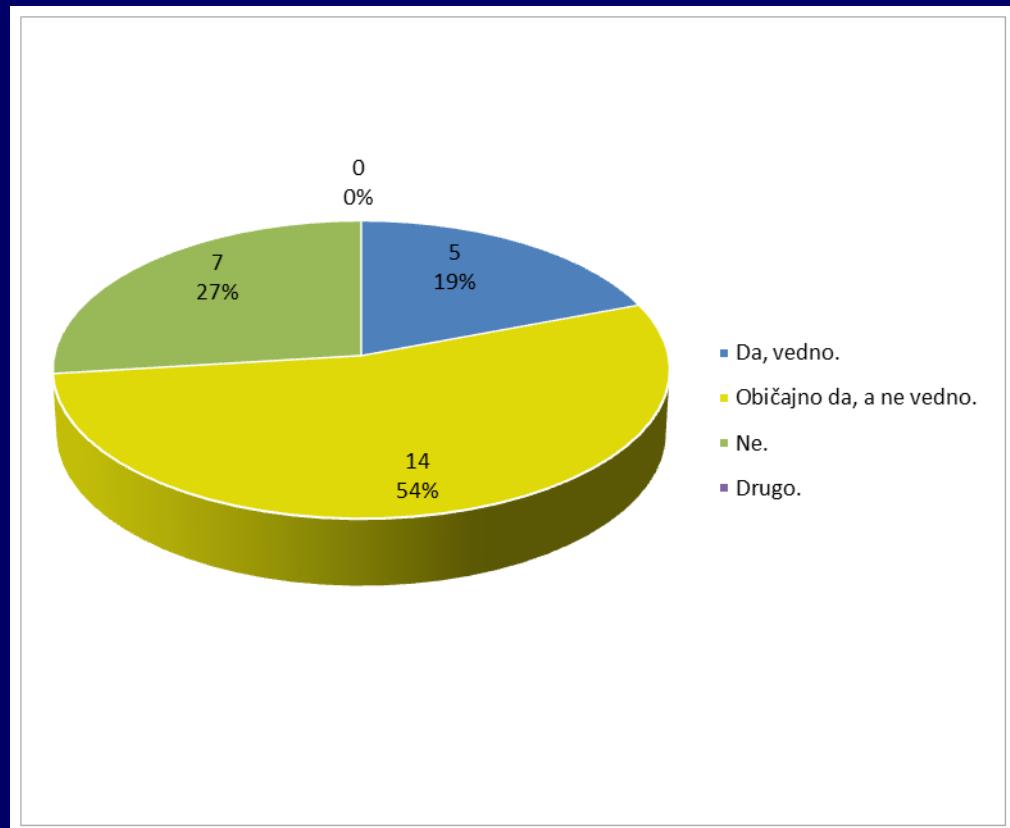
Kategorije lobiranja

- (A) **Direktno in indirektno lobiranje** – interakcija med lobistom in lobirancem ali preko posrednika (tudi preko medijev).
- (B) **Formalno in neformalno lobiranje** - lobist se avtentično identificira (to zahtevajo vsi kodeksi), ali to ne želi storiti.
- (C) **Profesionalno in neprofesionalno lobiranje** – angažiranje profesionalcev ali amatersko angažiranje (lobiramo zase ali za svojo organizacijo).
- (D) **Notranje in zunanje lobiranje:** znotraj organizacije – v zunanjem okolju.
- (E) **Lobiranje po področjih družbene dejavnosti:** politika, zakonodaja, posli, šport, idr.
- (F) **Reverzibilno (povratno) lobiranje** - lobist deluje na lastnega klienta, da bi ta uskladil svoje interese in pričakovanja s pogoji v relevantnem okolju lobiranja (npr.: informiranje firme, ki želi uresničiti v EU nekaj nerealnega).

Dostopnost vplivnih javnosti za lobiste

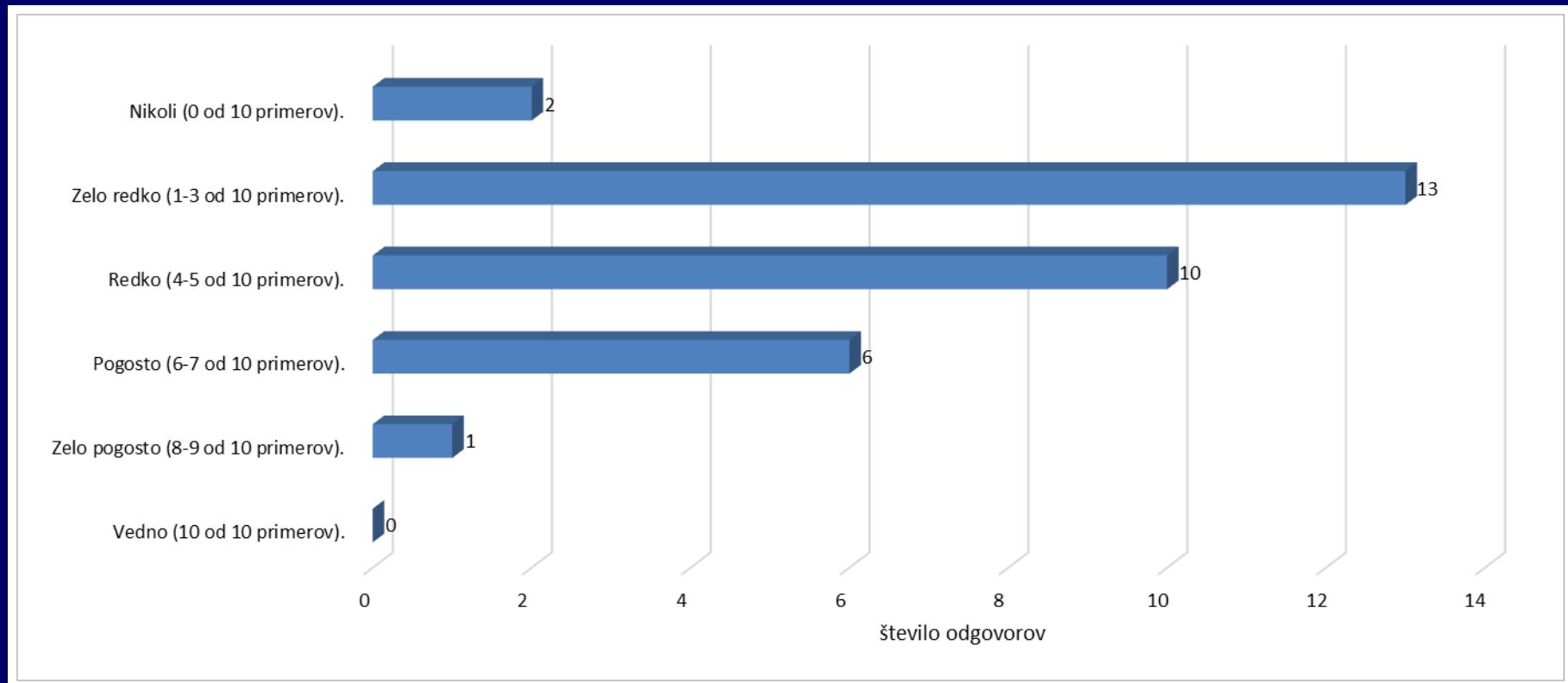
V Lanski anketi je več kot polovica predstavnikov slovenskih vplivnih javnosti odgovorila, da so „običajno, a ne vedno“ odprti za stike z lobisti, slaba četrtina pa, da niso nikoli.

Anketo je v okviru svoje magistrske naloge **„Prispevek lobistične dejavnosti k demokratičnim in kvalitetnim odločitvam v družbi“** leta 2015 med 40 predstavniki vplivnih javnosti opravila študentka DOBE Simona TUŠAR, graf 18, stran 48.

Kako pogosto lobisti vplivajo na odločitve?

V Lanski anketi med predstavniki slovenskih vplivnih javnosti je večina odgovorila, da so lobiasti „redko“ ali „zelo redko“ vplivali na sprejete odločitve.

Anketo je v okviru svoje magistrske naloge „**Prispevek lobistične dejavnosti k demokratičnim in kvalitetnim odločitvam v družbi**“ leta 2015 med 40 predstavniki vplivnih javnosti opravila študentka DOBE Simona TUŠAR, graf 23

Osnovne lobistične strategije (Gueguen)

- **Negativna** (odklonilna)
- **Obrambna** (pasivna zaščita interesov naročnika)
- **Anticipativna, koalicijska** (pred akutno fazo problema zberemo dejavnike s sorodnimi interesi)
- **Reaktivna** (reakcija na predlagane spremembe)
- **Proaktivna** (v izogib problemu predlagamo „našo“ rešitev)

Kompetence in kvalitete dobrih lobistov

- Kontekstualna in emotivna inteligenca;
- Splošna razgledanost - znanje tujih jezikov;
- Analitična sposobnost;
- Komunikativnost;
- Kredibilnost, ugled;
- Družbeni vpliv, “zveze”;
- Retorične spretnosti;
- Sposobnost oblikovanja koalicij.

Značilnosti žensk in moških lobistov

Ženske kot lobistke

- Priprave opravijo pedantno;
- So vztrajne in izrazito usmerjene na rezultat;
- Upoštevajo interes partnerjev (fair play) in širši družbeni interes;
- V konfliktnih situacijah težje ločujejo med problemom in vpletenimi osebami (zlasti kadar je lobiranec druga ženska);
- Redkeje kršijo zakon in družbene norme.

Moški kot lobisti

- Imajo širši strateški pristop, a jim pogosto zmanjka pozornosti za podrobnosti;
- Pogosto se vedejo zelo samozavestno, celo agresivno, imajo maksimalistične zahteve in težko sprejemajo kompromisne rešitve (obremenjeni z lastnim egom);
- Imajo manj emotivne inteligence in se pogosteje zmotijo v oceni lobiranca;
- Lažje zanemarijo širši družbeni interes in zakonska določila.

Lobiranje in korupcija

- V javnosti pogosto izenačeno – narobe !
- **Funkcija lobista** da opremi nosilce odločitev s potrebnimi informacijami in podatki – prispeva h **kvaliteti odločitev** - upošteva interese vseh relevantnih akterjev.
- Kakor pri kriminalnih dejanjih in korupciji, odgovorni obe strani (lobist in lobiranec); če ena ali obe strani **postopata v nasprotju s kodeksom in zakoni**, postane akt lobiranja, korumpiranje = **nezakonito pridobivanje prednosti**.

Corruption Perception Index 2021

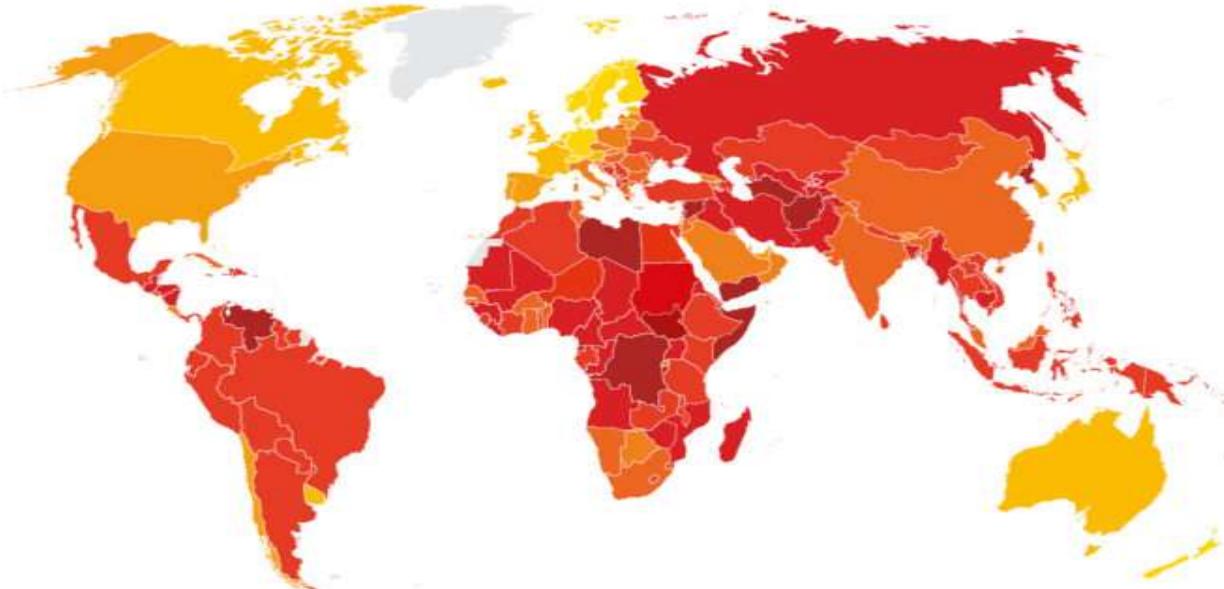
Top 25 countries with lowest amount
of perceived corruption

Rank	Country/Territory	Score	Change compared to	
			2020	2012
1	🇩🇰 Denmark	88	0	-2
	🇳🇿 New Zealand	88	0	-2
	🇫🇮 Finland	88	3	-2
4	🇸🇬 Singapore	85	0	-2
	🇸🇪 Sweden	85	0	-3
	🇳🇴 Norway	85	1	0
7	🇨🇭 Switzerland	84	-1	-2
8	🇳🇱 The Netherlands	82	0	-2
9	🇱🇺 Luxembourg	81	1	1
10	🇩🇪 Germany	80	0	1
11	🇬🇧 United Kingdom	78	1	4
12	🇭🇰 Hong Kong	76	-1	-1
13	🇨🇦 Canada	74	-3	-10
	🇦🇹 Austria	74	-2	5
	🇪🇪 Estonia	74	-1	10
	🇮🇸 Iceland	74	-1	-8
	🇮🇪 Ireland	74	2	5
18	🇦🇺 Australia	73	-4	-12
	🇧🇪 Belgium	73	-3	-2
	🇯🇵 Japan	73	-1	-1
	🇺🇾 Uruguay	73	2	1
22	🇫🇷 France	71	2	0
23	🇸🇨 Seychelles	70	4	18
24	🇸🇦 UAE	69	-2	1
25	🇧🇹 Bhutan	68	0	5

CORRUPTION PERCEPTIONS INDEX 2021

The perceived levels of public sector corruption in 180 countries/territories around the world.

SCORE COUNTRY/TERRITORY

88 Denmark	87 Chile	53 Cyprus	42 Burkina Faso	36 Moldova	30 Laos	23 Iraq
88 Finland	87 United States of America	53 Rwanda	42 Bulgaria	36 Panama	30 Paraguay	23 Zimbabwe
88 New Zealand	85 Barbados	53 Saudi Arabia	41 Timor-Leste	36 Peru	30 Togo	22 Eritrea
85 Norway	64 Bahamas	52 Oman	41 Belarus	35 Albania	30 Kenya	21 Congo
85 Singapore	63 Qatar	52 Slovakia	41 Trinidad and Tobago	35 Bosnia and Herzegovina	29 Angola	21 Guinea Bissau
85 Sweden	62 Korea, South	49 Armenia	40 India	35 Malawi	29 Liberia	20 Chad
84 Switzerland	62 Portugal	49 Greece	40 Maldives	35 Mongolia	29 Mali	20 Comoros
82 Netherlands	61 Lithuania	49 Jordan	39 Kosovo	35 Thailand	29 Russia	20 Haiti
81 Luxembourg	61 Spain	48 Namibia	39 Colombia	34 El Salvador	28 Mauritania	20 Nicaragua
80 Germany	59 Israel	48 Malaysia	39 Ethiopia	34 Sierra Leone	28 Myanmar	20 Sudan
78 United Kingdom	59 Latvia	47 Croatia	39 Guyana	33 Egypt	28 Pakistan	19 Burundi
76 Hong Kong	59 Saint Vincent and the Grenadines	46 Cuba	39 Morocco	33 Nepal	28 Uzbekistan	19 Democratic Republic of the Congo
74 Canada	58 Cabo Verde	46 Montenegro	39 North Macedonia	33 Philippines	27 Cameroon	19 Turkmenistan
74 Iceland	58 Costa Rica	45 China	39 Suriname	33 Zambia	27 Kyrgyzstan	17 Equatorial Guinea
74 Ireland	57 Slovenia	45 Romania	39 Tanzania	33 Algeria	27 Uganda	17 Libya
74 Estonia	56 Italy	45 Sao Tome and Principe	39 Vietnam	32 Eswatini	26 Bangladesh	16 Afghanistan
74 Austria	56 Poland	45 Vanuatu	38 Argentina	32 Ukraine	26 Madagascar	16 Korea, North
73 Australia	56 Saint Lucia	44 Jamaica	38 Brazil	31 Gabon	26 Mozambique	16 Yemen
73 Belgium	56 Botswana	44 South Africa	38 Indonesia	31 Mexico	25 Guatemala	14 Venezuela
73 Japan	55 Dominica	44 Tunisia	38 Lesotho	31 Niger	25 Guinea	14 Somalia
73 Uruguay	55 Fiji	43 Ghana	38 Serbia	31 Papua New Guinea	25 Tajikistan	13 Syria
71 France	55 Georgia	43 Hungary	38 Turkey	30 Azerbaijan	24 Lebanon	13 South Sudan
70 Seychelles	54 Czechia	43 Kuwait	37 Gambia	30 Bolivia	24 Nigeria	
69 United Arab Emirates	54 Malta	43 Senegal	37 Kazakhstan	30 Djibouti	24 Central African Republic	
68 Bhutan	54 Mauritius	43 Solomon Islands	37 Sri Lanka	30 Dominican Republic	23 Cambodia	
66 Taiwan	53 Grenada	42 Bahrain	36 Côte d'Ivoire	30 Ecuador	23 Honduras	
		42 Benin	36			

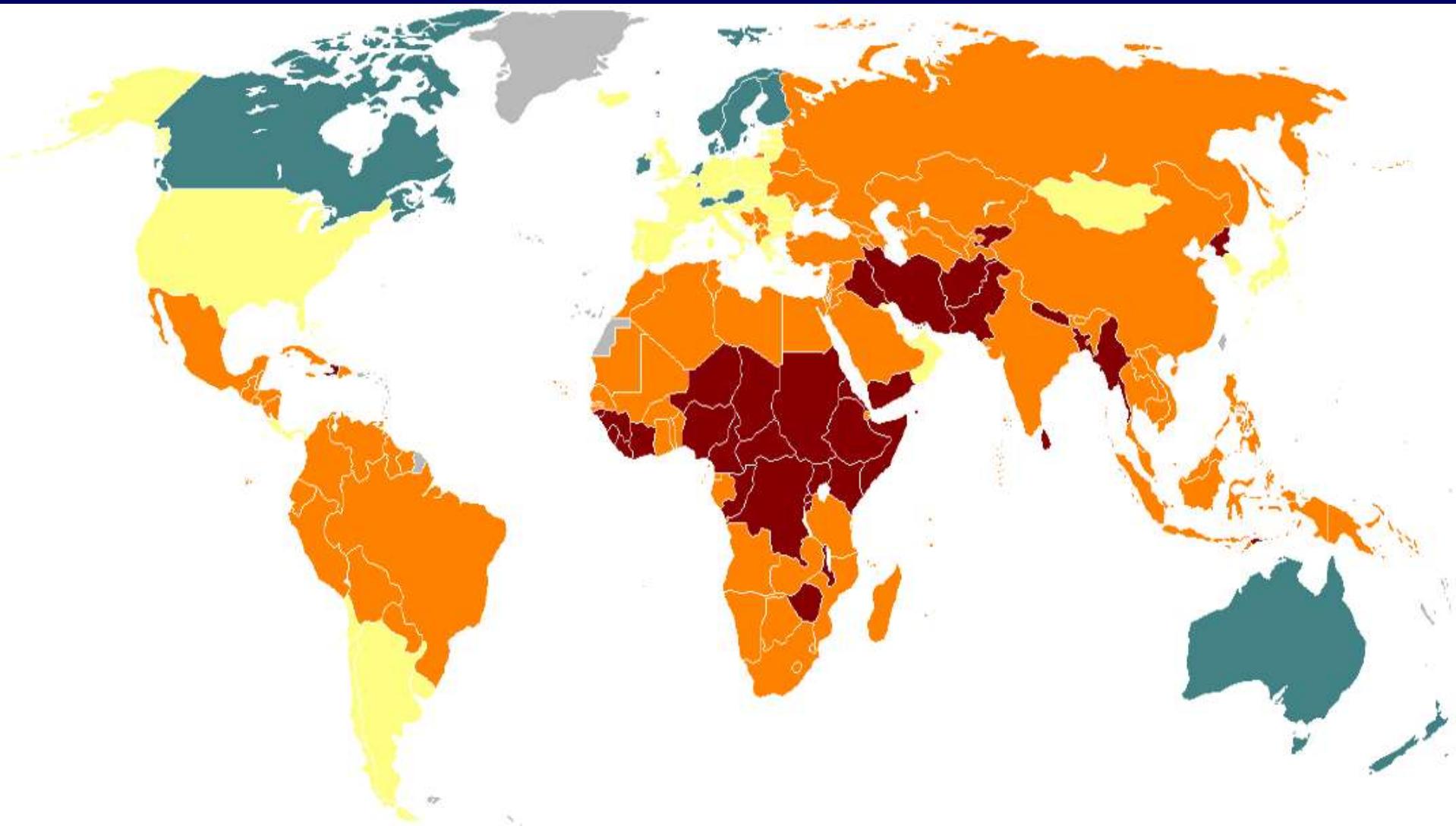

#cpi2021

www.transparency.org/cpi

Kazalec neuspešnosti držav

(Index of Failed States)

Modeli reguliranja lobizma

Po **prof.Raj Chari-ju** danas v svetu obstjajo **trije modeli** reguliranja:

- **Sistem nizke ravni reguliranja**, kjer je indeks percepcije korupcije od **1 do 29**. V tej skupini je večina EU držav.
- **Sistem srednje ravni reguliranja**, kjer je indeks percepcije korupcije od **30 do 59**. V tej skupini so Kanada, neke ameriske države, Madzarska, Tajvan, Litva.
- **Sistem visoke ravni reguliranja**, kjer je indeks percepcije korupcije **60 in več**. V to skupino sodijo ZDA.

Kašćelan, B., Krsmanović, D. (2012) *Ekonomsko i političko lobiranje*, Zavod za udžbenike, Beograd.

Napredek v teoriji in praksi

Znanost: demistificira lobiranje, opozarja na potencial za večjo transparentnost in demokracijo:

Teresa Bauer (2017): autor termina „odgovorno lobiranje“

Responsible Lobbying - kot del družbeno odgovornega poslovanja.

Alberto Alemanno (2017): „**Lobbying for Change**“ predлага **lobiranje državljanov** - komunikacija s politiki.

Na praktični fronti:

AVAAZ Group (2007, Kanada) online mobilizira ogromne mase peticionera i izvrši pritisak na odgovorne političare (Npr.: ubijanje kitova, sprečili udruživanje firmi Monsanto + Bayer)

„**The Good Lobby**“ izvirno združenje ekspertov, ki **brezplačno** pomagajo neprofitnim organizacijam z lobističnimi nasveti.

Pregled zakondaje o lobizmu v državah JV Evrope

Država	Regulativa (zakon, register)	Praksa
Albanija	Ni zakona, ni registra	
BiH	Ni zakona, ni registra	
Bolgarija	Ni zakona, ni registra	
Črna Gora	Zakon (2011), obstoja register	
Grčija	Ni zakona, ni registra	
Hrvaška	Predlog zakona, predvideva register	Društvo (2008)
Makedonija	Zakon (2008; amand. 2011), obstoja register	Center za lobiranje
Romunija	Ni zakona, ni registra	
Slovenija	Zakon (2010; amand. 2011,2012), obstoja register	Sekcija pri SDSJ; ter Društvo lobistov Slovenije (2011)
Srbija	Zakon sprejet dec.2018, predvideva register	Društvo (2009)

Lobistični uradi iz držav ex Yu

Slovenija	--	2 (SGRZ + Zdr.delodajalcev (nerezidenčno))
Hrvaska	--	6 (Gosp.zbornica, Zdr.delodajalcev, 4 regije)
Srbija	--	4 (Gosp.zbornica, AP Vojvodina, Ek.inst., EUAccess)
BiH	--	2 (Kanton Sarajevo, Rep-Srpska)
Sev.Makedonija	--	2 (Skopje, Združenje delodajalcev)
Črna gora	--	0

EK: Minimalni Kodeks za lobiste (2002)

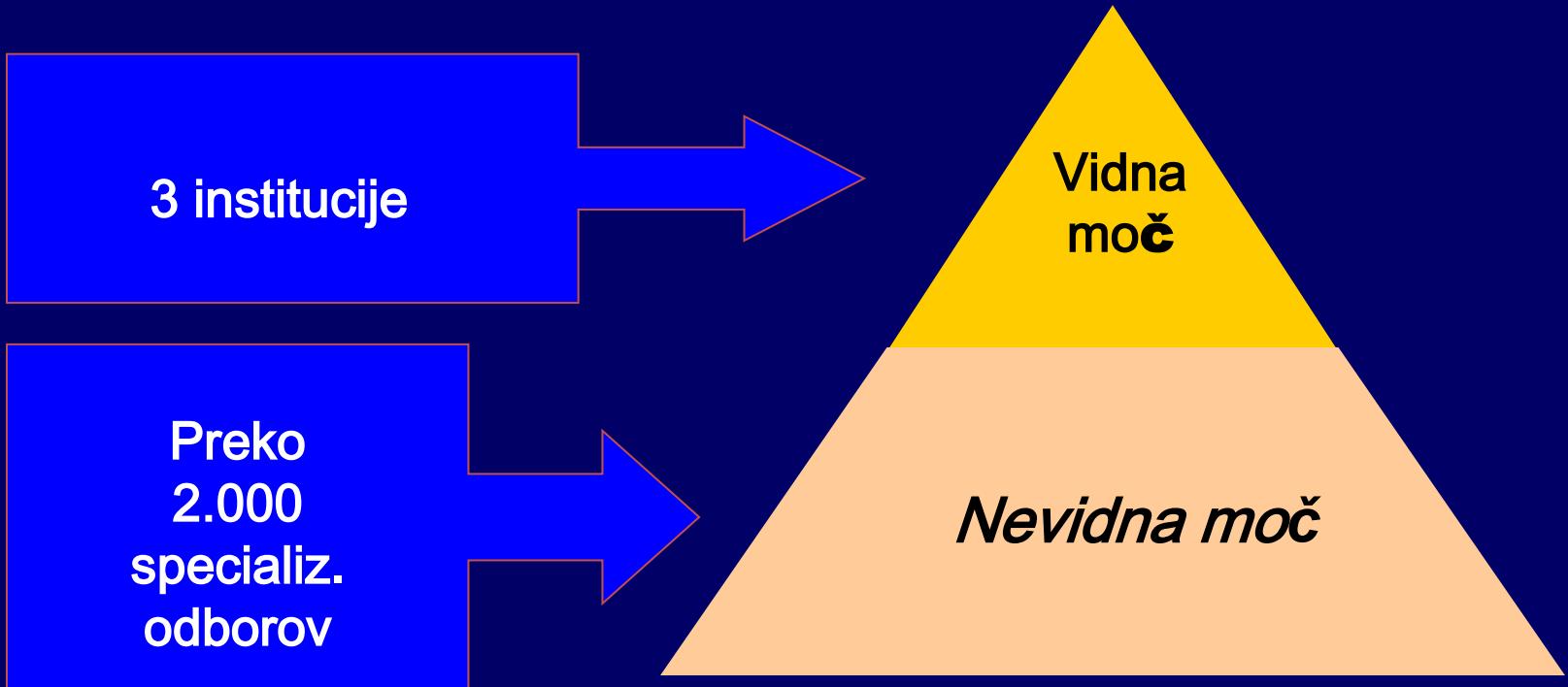
- **Avtentično predstavljanje in odkrivanje klienta;**
- **Pošteno, profesionalno poslovanje (odkrivanje predhodnih kontaktov v EKata);**
- **Izogibanje konfliktu interesov;**
- **Prepoved ponujanja materialnih koristi uradnim osebam;**
- **Prepoved širjenja lažnih informacij;**
- **Prepoved pridobivanja uradnih dokumenatov na nepošten način in prodaja istih;**
- **Vabilo, da se lobisti včlanijo v eno od evropskih lobističnih združenj.**

Standardi za zakonsko urejanje lobiranja

Mednarodna organizacija „Transparency International“ je nedavno predložila naslednje standarde za regulativo lobistične aktivnosti:

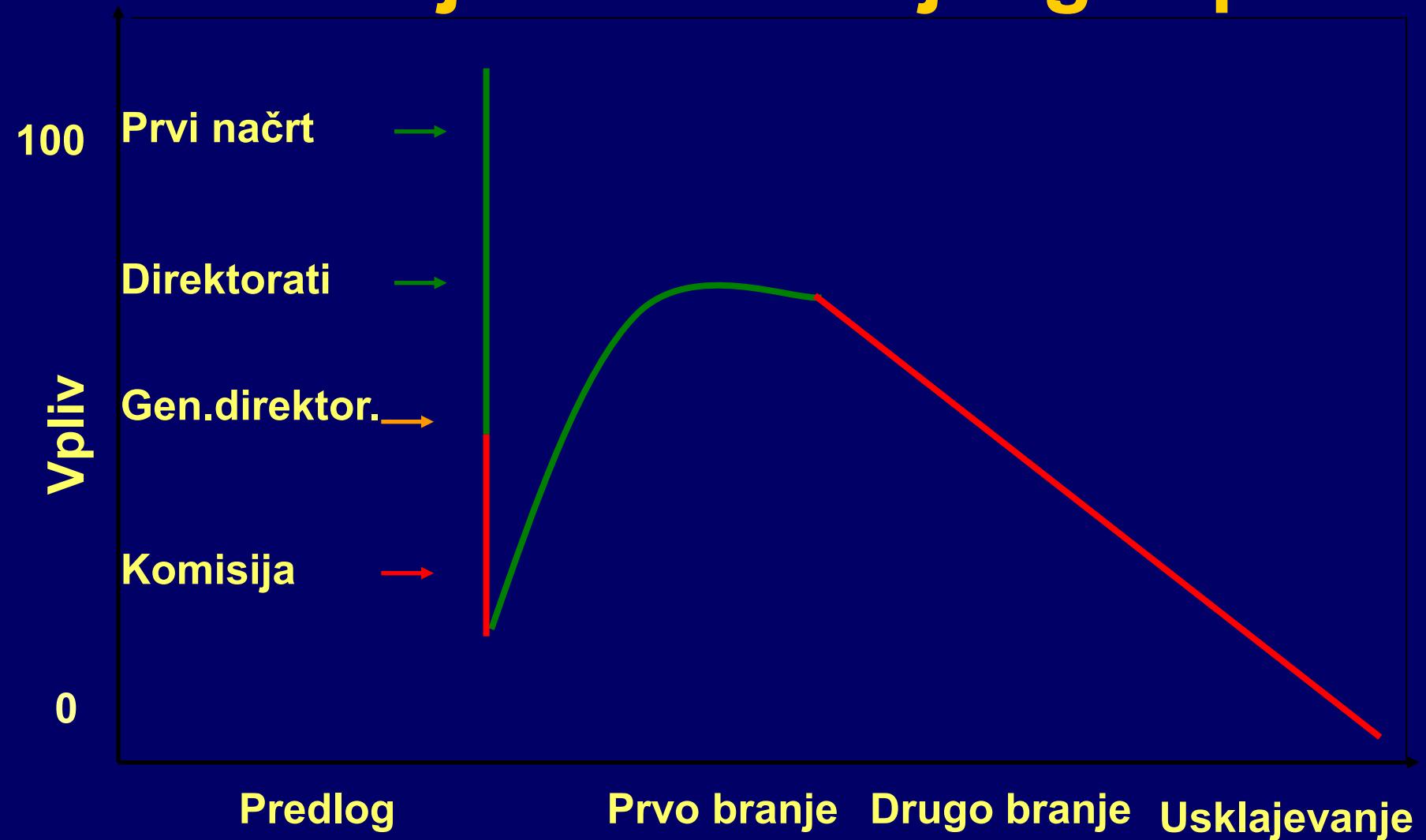
- (1) Lobiranje je **legitimni in pomemben del demokratskega procesa**;
- (2) Javnost je zainteresirana za **transparentnost i integriteto** lobiranja, kakor tudi za reprezentativnost udeležbe in prispevki zastopnikov različnih interesov v javnem odločanju;
- (3) Vsaka regulacija s ciljem da zagotovi gornja načela mora biti **proporcionalna i odgovarajajoča**, da ne bi omejevala pravice državljanov na združevanje, svobodo govora in peticij vladi.

Institucionalni trikotnik – samo del sistema

Odbori in komiteji imajo veliko moč, vendar ostajajo pretežno nevidni !!

Krivulja zakonodajnega vpliva

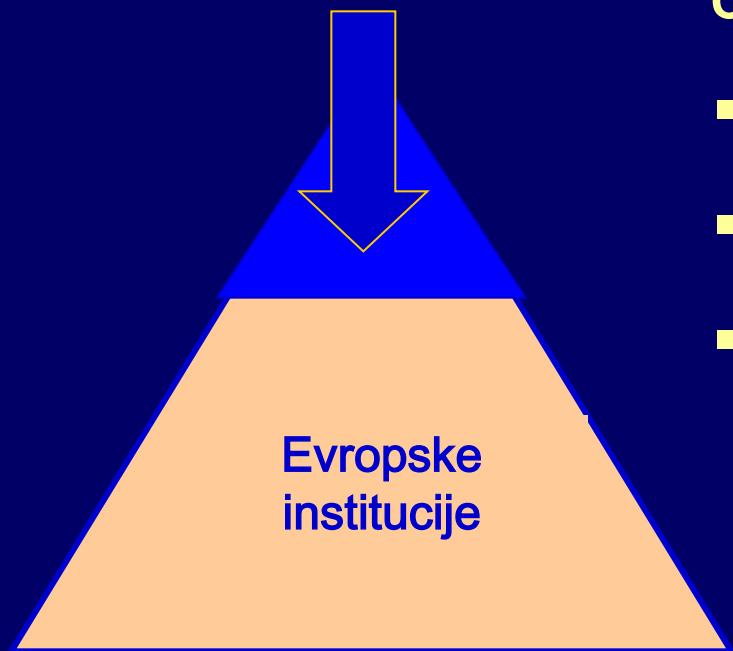
Bistveni : proaktivnost in timing !!

Pristop od spodaj ('bottom-up')

- Delo z eksperti iz ozadja
- Posredovanje v zgodnji fazi
- Še mogoče preoblikovati predloge
- Posredovanje sloni na strokovnih argumentih

Pristop iz vrha navzdol (top-down)

- Hierarhičen pristop do odločevalcev na najvišji ravni
- Tehnični eksperti odrinjeni
- Pozna intervencija
- Debata preveč spolitizirana

Združenja lobistov v Bruslju

- EPACA – European Public Affairs Consultancies' Association
- SEAP – Society of European Affairs Professionals
- ECPA – European Centre for Public Affairs
- IPRA – International Public Relations Association

Profesionalne naloge/odgovornosti:

Zagotavljati poklicne standarde

Člani morajo delovati etično

Nobeno združenje nima v naslovu besedo LOBBY !!

POBUDA ZA TRANSPARENTNOST

Komisar Kalas:

COM(2007)127 Final 21.III.2007; COM(2008)323 27.V.2008

Zastopanje interesov je legitimna sestavina demokratičnega sistema.

6 obvez lobistov:

- avtentično navajanje imena i koga zastopajo;
- se ne bodo registrirali tako, da bi zavajali EU osebje in tretje stranke;
- deklariranje čigave interese predstavlja, po možnosti tudi naročnika;
- Posredovati nepristranske, celovite in ažurne informacije;
- Pridobivati informacije ali odločitve na pošten način;
- Ne nagovarjati osebje EU za kršenje pravil in standardov vedenja;
- Če zaposlujejo bivše osebje EU, spoštovati njihovo obvezo, da se ravnajo po veljavnih pravilih in upoštevajo sprejeto zaupnost.

Spletne strani o lobiranju

- <http://www.euractiv.rs/>
- <http://www.eubusiness.com/>
- <http://www.friendsofeurope.org/?s=lobbying>
- <http://www.enpi-info.eu/>
- <http://www.access-info.org/category/lob>
- <https://www.lobbycontrol.de/>
- <http://lobbyfacts.eu/news>
- <http://www.iea-world.org/publications.php>

Literatura - 1

- Gueguen D. (2007) Evropsko lobiranje, Maribor, DOBA Fakulteta, 140 strani.
- Cizelj B., Gokgoz M. (2018) Legitimate and Ethical Lobbying, Teorija in praksa letnik LV, štev.2, str.370-385.
- Habič, S. (urednik), (2014), Lobiranje v Sloveniji – poziv k transparentnemu in etičnemu lobiranju; Transparency International Slovenia – Društvo integriteta, Ljubljana, 2014, (str. 7-32).
- Guéguen, D. (2013) Reshaping European Lobbying, CLAN, Brussels, 89 strani.
- Zakon o integriteti in preprečevanju korupcije, (ZIntPK), Uradni list RS 45/2010, Stran 6581, <http://www.uradni-list.si/1/content?id=98075>
- Alemanno Alberto (2017) Lobbying for Change: Find Your Voice to Create a Better Society, Amazon, <https://www.amazon.co.uk/Lobbying-Change-Create-Better-Society/dp/1785782851>
- Glušac, J. Cizelj, B. (2020) How to Lobby in China, KEN Brief No.29/2020, Brussels, 10 strani, LINK
- Fošner, A., Cizelj, B. (2020) The Concept of Networks, KEN Brief No.9/2020, Brussels, 9 strani, LINK
- Novak, B. (ur.) (2006) Lobiranje je vroče: Komuniciranje z vplivnimi javnostmi za menedžerje, Maribor, SPEM Komunikacijska skupina (str. 36 – 166).
- Vidačak, I. (2007), Lobiranje – Interesne skupine i kanali uticaja u Evropskoj uniji, Zagreb, Planetopija.
- Kašćelan B., Krsmanović D. (2012), Ekonomsko i političko lobiranje, Zavod za udžbenike, Beograd, 332 pp. (DRUGI DEL: str.45-102)
- Pušara K., Jaganjac J., Kovačević Ž. (2017) Lobiranje u savremenim uslovima, Udruženje interesnog lobiranja i promocije lobističke profesije u Bosni i Hercegovini, Sarajevo, ISBN 978-9926-8177-0-1, 279 strani.
- Mitrović M.(2015), Osnove komunikacije uticaja i aktera lobističke scene, Presing, Beograd, 181 strani.
- Vasić, A.N. (2015) Uvod u lobiranje, Uporedni lobistički sistemi, Lobiranje u medjunarodnim organizacijama, Neopress, Beograd, 151 + 262 + 159 strani.
- Drajić M. (2017), Korporativno lobiranje u Evropskoj uniji, Neopress, Nova ekonomija, Beograd, 163 strani.

Milica Milenković
Master rad sa dopur

Mirela
Kardasevic_končna v

Literatura - 2

- **Bauer, Theresa (2017):** Responsible Lobbying: Conceptual Foundations and Empirical Findings in the EU. PhD thesis defended at Berlin University. Frankfurt: Springer Gabler.
- **Baumgartner F. (2009)** Lobbying and Policy Change: Who Wins, Who Loses, and Why, The university of Chicago Press.
- **Brown, Heath (2016):** Does Globalization Drive Interest Group Strategy? A Cross-national Study of Outside Lobbying and Social Media. Journal of Public Affairs 16 (3): 231–244.
- **Burson-Marsteller (2013)** A Guide to Effective Lobbying in Europe. The View of Policy Makers. http://lobbyingsurvey.burson-marsteller.com/wp-content/uploads/2013/05/european_lobbying_survey_2013.pdf
- **Cekik, A (2015):** Lobbying by Interest Groups in Macedonia Montenegro and Serbia: Findings from a Survey of Associations <http://isppi.ukim.edu.mk/images/873658Lobbying-by-IGs-in-Macedonia-Montenegro-and-Serbia.pdf>
- **Zetter, Lionel (2008):** Lobbying – The Art of Political Persuasion, Harriman House Ltd., Hampshire, UK, 481 strani. Lobbying%20Documents/BIBLIO/3-Lobbying%20The_Art_of_Political_Persuasion%20-%20481%20pages.pdf

Literatura - 3

- **Bauer, Theresa** (2017): Responsible Lobbying: Conceptual Foundations and Empirical Findings in the EU. PhD thesis defended at Berlin University. Frankfurt: Springer Gabler.
- **Baumgartner F.** (2009): Lobbying and Policy Change: Who Wins, Who Loses, and Why, The university of Chicago Press.
- **Brown, Heath** (2016): Does Globalization Drive Interest Group Strategy? A Cross-national Study of Outside Lobbying and Social Media. Journal of Public Affairs 16 (3): 231–244.
- **Burson-Marsteller** (2013) A Guide to Effective Lobbying in Europe. The View of Policy Makers.
http://lobbyingsurvey.burson-marsteller.com/wp-content/uploads/2013/05/european_lobbying_survey_2013.pdf
- **Cekik, A.** (2015): Lobbying by Interest Groups in Macedonia, Montenegro and Serbia: Findings from a Survey of Associations. <http://isppi.ukim.edu.mk/images/873658Lobbying-by-IGs-in-Macedonia-Montenegro-and-Serbia.pdf>
- **Cizelj, Boris; Gökgöz Fazlı Mehmet** (2018): The Legitimacy of Lobbying, Teorija in praksa, Ljubljana, 55 (1): 130-145.
- **Mitrović Miroslav** (2015): Osnove lobiranja. Osnove komunikacije uticaja, institucija i aktera lobističke scene. Pressing, Beograd, 182 strani.
- **Pušara Kostadin, Jaganjac Jasmin, Kovačević Željko** (2017): Lobiranje u savremenim uslovima. Udruženje interesnog lobiranja i promocije lobističke profesije, Sarajevo, 279 strani.

Literatura - 4

- **Graaf van den, A., Otjes S., Rasmussen A. (2016):** Weapon of the Weak? The Social Media Landscape of Interest Groups. European Journal of Communication, 31 (2): 120–235.
- **Gueguen, Daniel (2007):** European Lobbying. Europolitics.
<http://www.pacteurope.eu/sites/default/files/publications-free/PACT%20EurLobUK%202012.pdf>
- **Harstad B., Swensson J. (2007):** From Corruption to Lobbying and Economic growth
<http://www.princeton.edu/~pegrad/Papers/harstad.pdf>
- **International Standard for Lobbying Regulations. Towards greater transparency, integrity and participation (2015):** Transparency International, Access Info Europe, Sunlight Foundation and Open Knowledge. <http://lobbyingtransparency.net/lobbyingtransparency.pdf>
- **Lewis, D. Richard (2006):** When Cultures Collide: Leading across Cultures. Nicolas Brealey International, Boston and New York, 625 pages (recommended pp.: 1-178, and 282-339).
<http://www.utnthy.com/wp-content/uploads/2011/11/When-Cultures-Collide.pdf>
- **Susman T.M. (2008)** Private ethics, public conduct: An essay on ethical lobbying, Campaign contributions, reciprocity, and the public good. Leland Stanford Junior University.
https://web.stanford.edu/group/slpr/previous/Volume19/Susman_19slpr10.pdf
- **Van Schendelen, Rinus (2010):** More Machiavelli in Brussels. The Art of Lobbying the EU. Amsterdam University Press. <https://www.scribd.com/doc/243129474/More-Machiavelli-in-Brussels-The-Art-of-Lobbying-the-EU-pdf>